

Community baseret støtte til traumatiserede mennesker.

Hvor meget ved vi om resultaterne af denne indsats?

*København
September, 2005*

Peter Berliner

**Københavns Universitets center for
international traumatisk stress forskning og praksis**

Community baseret støtte til mennesker, hvis mentale sundhed er påvirket af organiseret vold

- ✿ Mentale sygdomme udgør 11% af alle sygdomme globalt.
- ✿ Voldelige konflikter er en væsentlig faktor i udviklingen af disse sygdomme.
- ✿ Ca. 35 mill. er flygtninge fra voldelige konflikter.
- ✿ Det anslås at 20-30% af populationen i en krigszone lider af PTSD og depression.

(kilde: Center for Disease Control and Prevention, US. - 2005)

Definition of Organised Violence

The inter-human infliction of significant, avoidable pain and suffering by an organised group according to a declared or implied strategy and/or system of ideas and attitudes. (WHO, 1986)

Effekten af Vold

- ❖ **Begrænser andres ytringsfrihed**
- ❖ **Søger at fratage andre værdi –**
 - som menneske (selværd)
 - som medmenneske (social kapital - handlefrihed)
 - materielt (kontrol over ting, penge, ressourcer)
- ❖ **Opløser den sociale sammenhængskraft i communityet (angst, mistillid, hævn...)**
- ❖ **Er en del af undertrykkelse og social uretfærdighed**

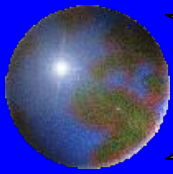
Stress – som politisk problem

- ⊕ **Manglende ytringsfrihed**
- ⊕ **Manglende transparens**
- ⊕ **Manglende rettigheder**
- ⊕ **Manglende mulighed for deltagelse**
- ⊕ **Manglende værdi-fællesskab**
- ⊕ **Hierarki og ulighed – social eksklusion**
- ⊕ **Manglende respekt**
- ⊕ **Vold brugt som undertrykkelse**
- ⊕ **Angst og mistillid**

ODHAG's aktiviteter

- **Åbning af massegrave med ofre fra massakrer – og genbegravelser af disse.**
- **Træning i forsoning og konfliktløsning;**
- **Tracing af forsvundne slægtinge;**
- **Fortsat opmærksom på aktuelle krænkelse af menneskerettigheder;**
- **Træningsprogrammer i menneskerettigheder (Cultura de la Paz).**
- **Community baseret støtte.**

Guatemala I

- **Areal: 108,889 km².**
- **Regering: Demokratisk Republik.**
- **Befolkningsantal (2002): ca. 12 mill.**
- **50% Maya.**

Guatemala II

- ✦ **Borgerkrig fra 1960 til 1996**
- ✦ **Mere end 150.000 dræbte**
- ✦ **50,000 forsvundne**
- ✦ **Mere end 100.000 flygtninge til udlandet**
- ✦ **Ca. 1 million internt fordrevne**
- ✦ **Ofrene var oftest ubevæbnede.**

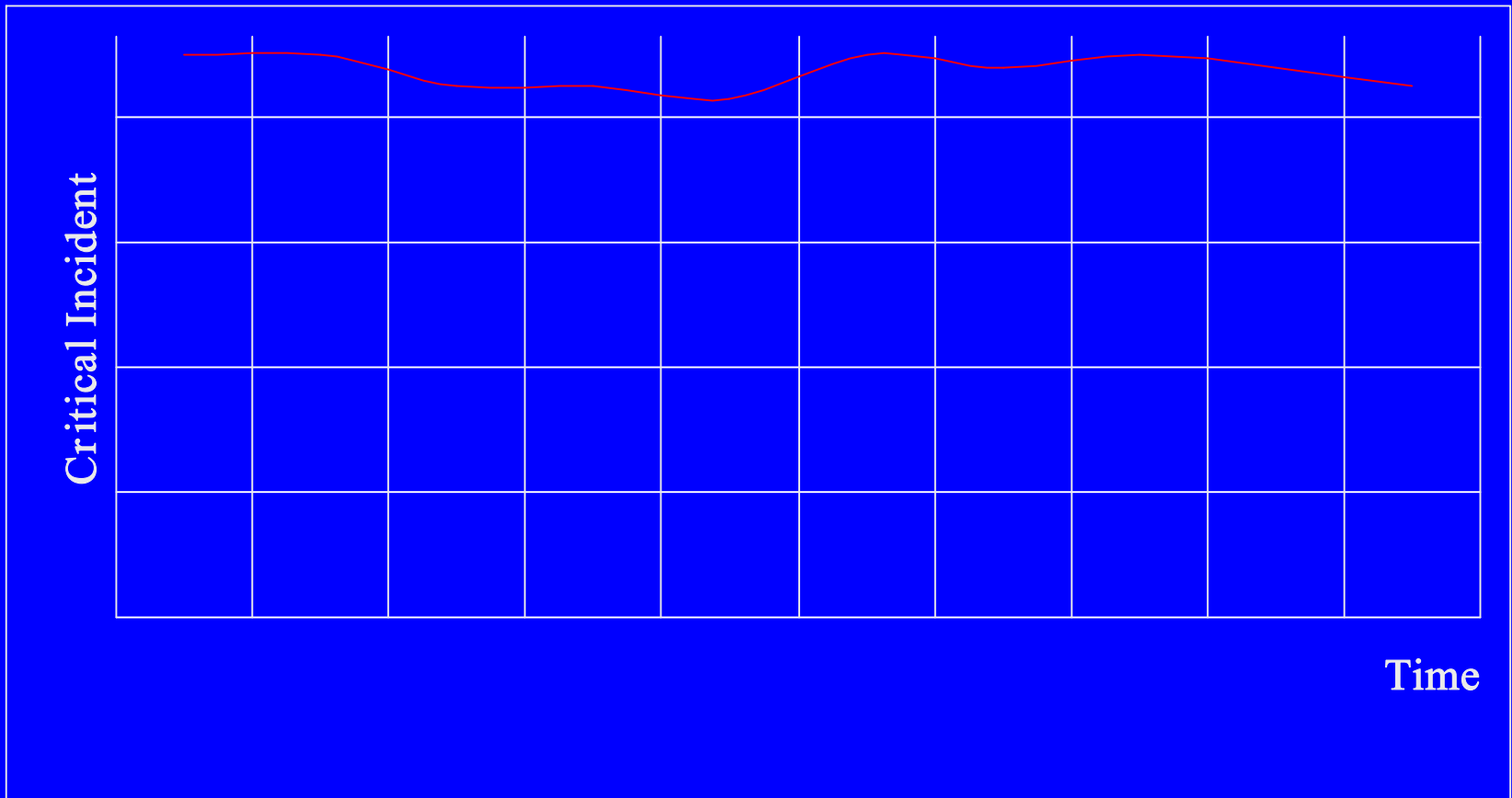

Psyko-sociale effekter af volden

- Frygt, usikkerhed, smerte, skyld, skam, sorg og vrede.
- Tavshed, social apati, manglende deltagelse og social interaktion.
- Fravær af tillid og håb.
- Ødelæggelse af igangværende aktiviteter og projekter.
- Opsplitning, polarisering og vold
- Vold som element i forståelser og handlinger.
- Vold, kriminalitet, misbrug, værdiopløsning.

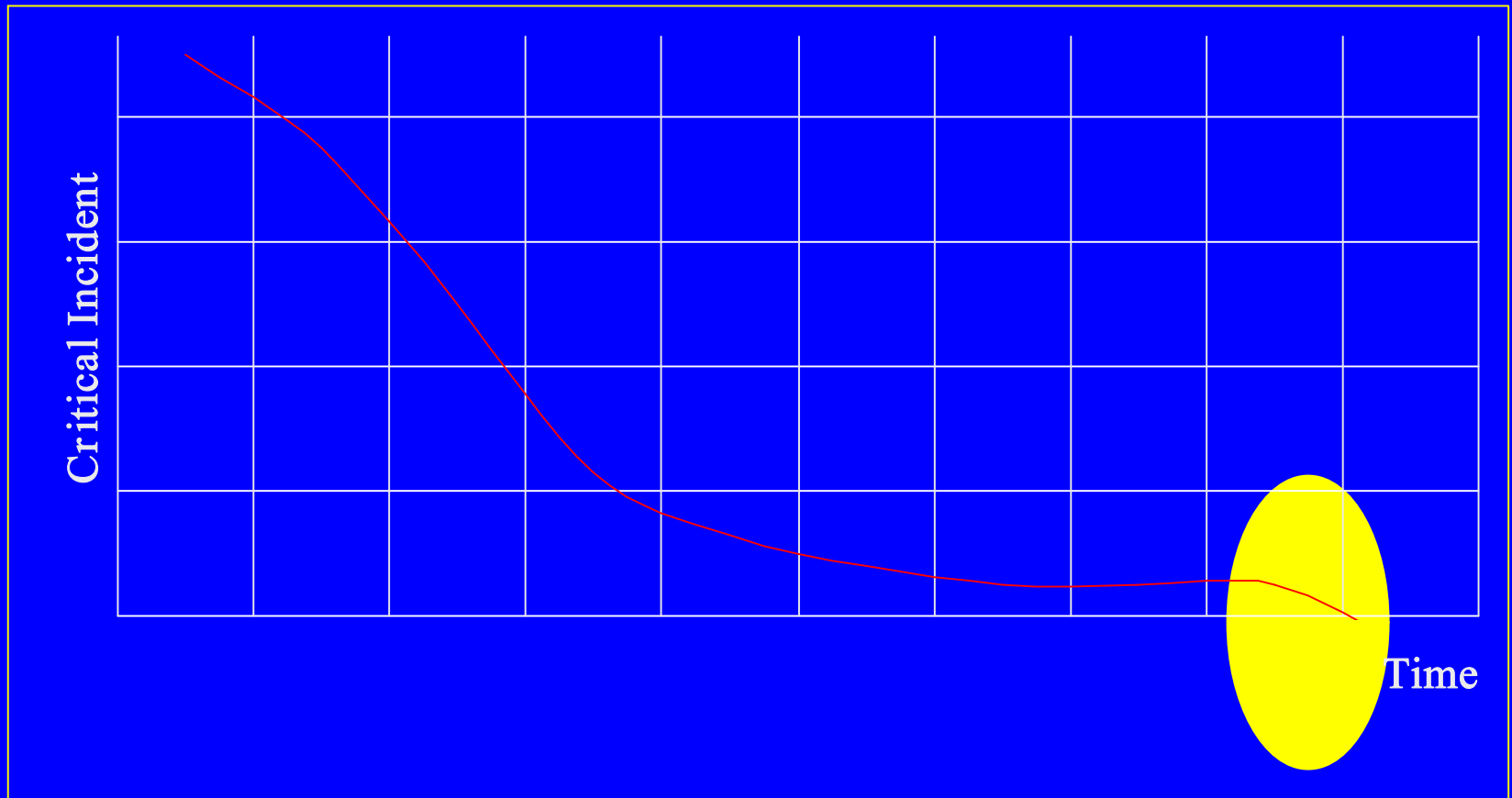

Social trauma: *Community diagnosis*

Clinical approach

Fremgangsmåde:

- **Community Healing**
- **Community Empowerment**
- **Community Development**

Inklusion som en *community* udviklingsproces

(Re)paration

Forsoning
Konfliktløsning
Gensidig respekt

Empowerment

Deltagelse i debat
At blive hørt
Håb, værdier

Udvikling

Deltagelse i
økonomisk
udvikling

Social opløsning

Angst, mistillid
vold, kriminalitet,
hævn, misbrug

Pessimisme

Diskurs om
håbløshed og
passivitet

Optimisme

Anerkendt
handlekraft til
forandring

Refleksionsgruppen

Refleksionsgruppens mål er:

- ❖ **At fremme konstruktiv interaktion mellem mennesker i fællesskabet, således at de i fællesskab er i stand til at varetage deres fælles interesser.**
- ❖ **At mestre konfliktløsning.**
- ❖ **At bidrage aktivt til udvikling af livsgrundlaget.**
- ❖ **At bidrage til udvikling af værdier (menneskerettigheder og *livsglæde*).**

Refleksionsgruppen – En Filosofi i Praksis

- **Gør det, man ønsker at fremme (være med i)**
- **Bidrager til at fremme en opfattelse af menneskeværd - i samfundet.**
- **Fremmer værdier: respekt, håb, fællesskab (integration, solidaritet, social støtte), gennemsækelighed, deltagelse i aktiviteter, ytringsfrihed, kritisk forholden sig til kvalitet (medborgerskab) – såvel i lokalsamfundet som i samfundet som helhed**

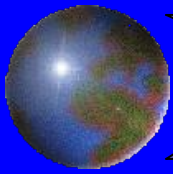
Healing - indikatorer

- ⊕ **Respekt**
- ⊕ **Tillid**
- ⊕ **Solidaritet**
- ⊕ **Ansvarlighed**
- ⊕ **Dialog**

Empowerment indikatorer

- Deltagerne udtrykker deres synspunkter af de diskuterede emner på fællesmøderne;
- Der findes i fællesskab løsningsforslag til aktuelle problemer.
- Deltagerne reflekterer over kvaliteten af diskussionens form – og er i stand til at genoprette dialogen.

Udvikling - indikatorer

- **Igang sættelse af økonomiske udviklingsprojekter, samarbejde, forbedret infrastruktur og fortsat politisk deltagelse - lokalt og regionalt.**
- **Forbedrede livsvilkår.**
- **Større lighed mellem mænd og kvinder.**
- **Lige muligheder for deltagelse for alle i dette.**

Bæredygtighed

- ❖ **Kapacitetsopbygning lokalt gennem promotorer.**
- ❖ **Tilknytning til Kirken.**
- ❖ **Opbygning af netværk mellem communities (landsbyer).**
- ❖ **Nationalt og internationalt netværk.**
- ❖ **Velfungerende retsvæsen.**

Antal personer – 1999-2003

● Reflektionsgruppe	11423 (K 6588, M 4535)
● Selv-hjælpsgruppe	777 (K 497, M 280)
● Formationsgruppe	1568 (K 844, M 724)
● Individuel støtte	674 (K 417, M 257)
● Rådgivning	262 (K 151, M 111)
● Total	15121 (K 8679, M 6450)

Teori – Community psykologi

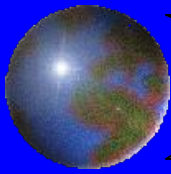
- Der er en sammenhæng mellem livssituation og mental sundhed.
- Ændring af livssituation kan have en positiv indflydelse på mental sundhed.
- Livsvilkårene skal ændres i retning af øget respekt for de basale menneskerettigheder for alle.
- Mennesker skal være deltagere i dette – frem for objekter.

Livsvilkår – mental sundhed

- **Sproglig mening – (sproghandlinger)**
- **Social deltagelse (sociale relationer)**
- **Deltagelse i produktive aktiviteter.**

- **Diskurser**
- **Social interaktion**
- **Materialitet**

Evidens for denne sammenhæng

- ❖ Flere mentale lidelser i *lavere* sociale klasser (Dohrenwend 1969, Cochrane & Stopes-Roe, 1980);
- ❖ Flere mentale lidelser i fattige dele af byer (Faris & Dunham, 1939);
- ❖ Flere mentale lidelser blandt arbejdsløse (Langner et al., 1978);
- ❖ Flere mentale lidelser blandt fattige kvinder (Williams, 1984)
- ❖ Studier fra Asien og Afrika viser sammenhæng mellem fattigdom, analfabetisme og køn – og depression (Kleinman & Cohen, 2001)

Flergangs-kriminelle *- et eksempel fra Grønland*

- ❖ **Mænd**
- ❖ **Kortere uddannelse (ufaglærte/arbejdsløse)**
- ❖ **Offentlig økonomisk støtte**
- ❖ **Uden egen bolig**
- ❖ **Ugift og uden børn**
- ❖ **Har hyppigere psykiske lidelser**
- ❖ **Er vokset op i hjem med misbrugsproblemer**
- ❖ **Drikker alkohol og ryger hash mere end gennemsnittet**

(Helene Brochmann, 1998)

“Der er en sammenhæng mellem alvorligheden af den begåede kriminalitet og forekomsten af sociale problemer” (Helene Brochmann, side 36).

Globalt set

Opsummerende: Sammenhæng mellem vold (udøvelse, offer og selvmord) og

- **Køn (Mænd)**
- **Arbejdsløshed**
- **Relativ fattigdom**
- **Social marginalisering**
- **Få andre alternativer for at opnå**
 - **anerkendelse**
 - **muligheder for social deltagelse**
 - **materielle goder**

Social eksklusion

- ✿ **Diskursivt – beskrivelsen**
- ✿ **Socialt – interaktion med andre**
- ✿ **Materielt – deltagelse i arbejde og fordeling af goder**

Community respons – værdier og organisering

- **Inviterer til deltagelse i et fællesskab, der**
 - **ændrer diskursen (forholder sig aktivt til den)**
 - **opbygger social støtte (forholder sig aktivt til kvaliteten af dette)**
 - **ændrer fordeling af ressourcer**
- **Praktiserer *kritisk medborgerskab***
- **Praktiserer værdier (*menneskerettigheder*).**

PTSD – Traumatisk Stress

(Joseph, Williams & Yule, 1997)

Hjælpsomme faktorer (I):

❁ Sproghandlinger (*sproget som fælles*):

- attribuering (fra skyld/skam til ydre forhold: forbigående og specielle)
- locus of control (ekstern årsag, aktuel mulighed for indflydelse)
- Konfrontation (modsat undgåelse)
- Sammenhæng og mening

PTSD – Traumatisk Stress

(Joseph, Williams & Yule, 1997)

Hjælpssomme faktorer (II):

A considerable body of evidence has been accumulated documenting the stress-buffering effects of social support (p. 101)

Social support:

- **Nogle at tale med – på en særlig måde (omsorg).**
- **Information om situation og løsninger.**
- **Materiel støtte.**

Evidens - outcome

- **Forebyggelse i skoler – meta-analyser:**
 - **Lærings-programmer (177 studier): 50-80% bedre end kontrolgrupper.**
(Durlak & Wells, 1997)
- **Men generelt fokuseret om best practice: målt ud fra**
 - **forandring af forståelser – lokalt og nationalt**
 - **indflydelse på beslutninger**
 - **udvidelse af deltagelse i community beslutninger**
- **Ex. PICO; menigheder (temaer: boligsituation, drug prevention. Opbygger lokale værdier, retningslinier og muligheder.**

Outcome - Best Practice

- **Observationer og interviews
(Guatemala, Philippineme, Honduras).**

Forskning som fremme af Menneskerettigheder

- ❖ Forskning må være en del af den social transformation - hvilket vil bidrage til at modvirke overgreb gennem åbenhed og dialog.
- ❖ Forskning deltager aktivt i fordelingen af magt - økonomisk, politisk og socialt - og må gøre dette gennem aktiv fremme af værdier.

Forskning som kapacitets- opbygning

- **Community forskning må indeholde de tilgange, den vil fremme:**
 - menneskerettigheder
 - demokrati og deltagelse
 - åbenhed og transparens
 - dialog
- **Forskellig forskningsetik - (ODHAG)**

3 forsknings tilgange i Community baseret respons

- ✦ **(Post) Positivistisk**
- ✦ **Social Konstruktionistisk**
- ✦ **Historisk kritisk**

Mål er at studere omfanget af:

- **empowerment af marginaliserede grupper**
- **graden af helende og handlekraft-givende
narrativer/forståelser**
- **bevidstgørelse om rettigheder og demokrati**
- **faktisk deltagelse i udvikling (sproglig, social og
materiel).**

Et eksempel: kvinderne på vejen

- **Positivistisk:** antal overfald, antal møder etc...
Komparative, men ikke eksperimentelle designs.
- **Social konstruktionistisk:** Begreber og forståelser.
- **Historisk kritisk:** sammenhæng mellem historiske betingelser og værdier (værdinedbrud) ud fra sammenligninger.

Relevans for Danmark

Projekt på Nørrebro –

- **Lokal problem-bestemmelse.**
- **Konferencer med beboere og professionelle**
- **Fælles handlinger for forbedringer.**
- **Løbende vurdering ud fra indikatorer og *Most Significant Changes*.**
- **Communitiet som en lærende organisation, der producerer viden og forbedringer i samme proces.**

The End

Tak for jeres opmærksomhed